

Viite: Pohjois-Pohjanmaan liiton kuulutus 17.9.2024

Lausunto Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaa- kuntakaavan ehdotusvaiheen kuulemiseen

Johdanto

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaa-kuntakaava on asetettu maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 65 §) ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA 12 §) mukaisesti nähtäville ajalle 23.9.–24.10.

Kaavaehdotus taustaselvityksineen on tutustuttavissa Pohjois-Pohjanmaan liiton kotisivulla osoitteessa www.pohjois-pohjanmaa.fi/ilmastomaakuntakaava ja liiton toimistolla (Poratie 5 A, Oulu). Kaava-alueen kuntien jäsenillä ja osallisilla on oikeus tehdä muistutus kaavaehdotuksesta. Muistutus on toimitettava maakunnan liitolle viimeistään to 24.10. klo 16:00.

Kaavan teemat ovat: energia (tuotanto, varastointi ja siirto), viherrakenne ja ekosysteemipalvelut, aluerakenne ja saavutettavuus, liikennejärjestelmä, energiamurros ja ilmastovaikutusten arviointi.

Nähtävillä oleva aineisto:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Vaihemaakuntakaavakartat 1 A ja 1 B (1:300 000)

Kaavakartta 1 A: Uudet kaavamerkinnot

Kaavakartta 1 B: Kumottavat kaavamerkinnot

Vaihemaakuntakaavan merkinnot ja määräykset

Vaihemaakuntakaavan selostus ja LIITE 3, LIITE 4 (liitteet selostuksen lopussa)

LIITE 1 Teemakartta / Tuulivoima, luonnon monimuotoisuus ja energiansiirto (1:300 000, erillisliite)

LIITE 2 Tuulivoima-alueiden kohdekuvaukset (erillisliite)

LIITE 5 Lainvoimaiset maakuntakaavat ja vaihemaakuntakaavaehdotus (epävirallinen kaavayhdistelmä 1:300 000, erillisliite)

Tausta

Maakuntahallitus käsitteli Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan ehdotusvaiheen kuulemisaineiston nähtävillä asetettavaksi 17.9.2024 (§ 145). Kuulemisaika on 20.9. - 24.10.2024. Maakunnan kuntien jäsenillä ja osallisilla on tilaisuus esittää muistutus kaavan sisällöstä. Kuulutus on julkaistu perjantaina 20.9.2024 Kalevassa sekä Raahen Seudussa.

Muistutus on toimitettava maakunnan liitolle ennen nähtävänäoloajan päättymistä (torstai 24.10.2024 klo 16:00 mennessä). Jatkoaikaa muistutuksille ei ole mahdollista antaa, jotta tavoiteaikataulussa pysytään. Muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet yhteystietonsa, on ilmoitettava perusteltu kannanotto (vastine) esitettyyn mielipiteeseen. Mikäli ehdotusvaiheen kuulemisessa saadun palautteen (muistutukset) kautta päätöksenteossa joudutaan tekemään merkittäviä muutoksia kaavakartalle tai kaavamerkintöihin ja -määräyksiin, kaavaehdotus on asetettava uudelleen nähtävillä (MRA 32 §).

Raahen kaupungin lausunto

Raahen kaupunki kiittää Pohjois-Pohjanmaan liiton maakuntakaavoituksen viranhaltijoita nyt julkisesti nähtävillä olevan ja erittäin ajankohtaisen maakuntakaavan ripeästä valmistelusta. Pohjois-Pohjanmaan liitto on tarttunut ilmasto- ja energiamurroksen aiheuttamaan nopeaan muutokseen määrätietoisesti ja lainvoimaistuessaan nyt nähtävillä oleva ilmasto- ja energiamaakuntakaava luo maakunnalle lähtökohdat maankäytön kehittämiseksi niin, että energiamurros saadaan hallitusti luotsattua läpi myös luonnon arvokas monimuotoisuus huomioiden.

Maakuntakaavassa on tavoitettu kirrkaasti tulevaisuuden kehitysnäkymä Pohjois-Pohjanmaasta jo alkaneen puhtaan siirtymän edelläkävijänä. Pohjois-Pohjanmaan liitto on selvittänyt mm. tuulivoiman aluetaloudellisia ja työllisyysvaikutuksia. Vahva osaaminen tuulivoiman toteuttamisessa luo hyvän perustan aktiiviselle kehittämiseksi. Alueelle on mahdollista luoda ekosysteemi, jossa nivoutuvat yhteen puhdas energiantuotanto sekä vähähiilisten tuotteiden jalostus ja kulutus. Raahen kaupunki on jo tarttunut tähän haasteeseen ja pyrkii olemaan edelläkävijä energiamurroksen avaamien mahdollisuuksien toteuttajana.

Maakuntakaava on valmistuessaan yleispiirteinen, strateginen asiakirja, joka antaa kunnille lähitulevaisuudessa hyvät mahdollisuudet sovittaa yhteen maankäytöllisesti uudet energia- ja teollisuusratkaisut, samalla kuitenkin turvaten luonnon monimuotoisuuden säilymisen edellytykset.

RAAHEN SATAMA- JA TEHDASALUE ON PUHTAAN SIIRTYMÄN RISTEYSPAIKKA

Puhtaan siirtymän energiaratkaisut ja niiden vaikutukset tiivistyvät Raahessa keskustaajaman eteläpuoliselle tehdas- ja satama-alueelle. Alueella on voimassa kuluneen vuoden aikana hyväksytty SSAB:n tehdasalueen asemakaava, joka mahdollistaa terästehtaan siirtymisen fossiilittomaan teräksentuotantoprosessiin. Parhailaan alueelle laaditaan kahta osayleiskaavaa Raahen Satama-alueelle sekä SSAB:n tehdasalueen eteläpuolelle. Lisäksi alueen eteläosassa on käynnissä SSAB:n tehdasalueen laajennuksen asemakaava. Kaavahankkeilla mahdollistetaan alueen monipuolinen puhtaasta siirtymästä ponnistava kehittäminen. Tähän on hyvät edellytykset uusien merituulivoima-alueiden rakentamisen myötä.

SSAB:n Raahen terästehdas on siirtymässä fossiilittomaan teräksentuotantoon kuluvan vuosikymmenen aikana, ja vireillä olevilla kaavahankkeilla mahdollistetaan myös esimerkiksi teollisen mitta-alueen vedyntuotanto alueella.

Raahen kaupunki ja Satama ovat yhteistyössä kehittämässä satama-aluetta kansainväliseksi merituulikeskukseksi, johon liittyvät mittavat investoinnit ovat juuri alkamassa. Lisäksi satama-alueelle kehitetään tulevaisuuden satamatoimintoihin ja puhtaaseen siirtymään keskittyvä ekosysteemi.

Maakuntakaavaehdotuksessa rannikkoalueelle on osoitettu vetyputkilinjaus, joka on elintärkeä puhtaan siirtymän investointien kannalta, sen parantaessa sähkön siirtomahdollisuuksia mereltä myös Raahea kauemmas Pohjois-Pohjanmaalle.

VIHANNIN KIERTOTALOUSHAINOTTEISEN TEOLLISUUDEN KEHITTÄMINEN

Pohjolan Peruna on Vihannissa kehittänyt aktiivisesti elintarviketuotantoaan suljetun kierron, kiertotalouden, kestäväen kehityksen sekä huoltovarmuuden turvaamisen suuntaan. Tehdas nähdäänkin elintarvikealan veturiyrityksenä, jonka ympärille on lähdetty kehittämään edellä mainituista teemoista kumpuavaa yritystoimintaa. Sivuvirtojen hyödyntäminen, energiaomavaraisuus, lähiviljelijöiden elinvoima ja puhdas ruoka ovat teemoja, joilla puhtaan siirtymän jalostusastetta Vihannissa nostetaan muun muassa energiantensiivisellä elintarvikealalla.

Raahen kaupunki pyytää tarkistamaan maakuntakaavaehdotusta muutamilta osin.

MAANAHKIAISEN MERITUULIVOIMA-ALUEEN OSAYLEISKAAVA

Maanahkiaisien merituulivoimapuiston alueella on voimassa vuonna 2013 laadittu tuulivoimala-alueen rakentamisen mahdollistava osayleiskaava. Raahen kaupunginhallitus on hyväksynyt 28.3.2022 (§131) kaavoitusaloitteen Maanahkiaisien osayleiskaavan tarkistamiseksi. Osayleiskaavaa ollaan tarkistamassa kasvaneiden tuulivoimalakorkeuksien vuoksi.

Julkisesta ehdotuksesta on poistettu aiemmin nähtävillä ollut yhteystarvemerkinä voimajohtolle Maanahkiaisien merituulivoima-alueelta (tv-2 213) Kultalanniemelle ja se on korvattu teemakartalle. Yhteystarvemerkinä olisi syytä osoittaa maakuntakaavakartalla esimerkiksi ohjeellisena yhteystarvemerkinä, sillä reitti on tutkittu mahdollisena voimajohtoreittinä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä vuonna 2011. On erittäin todennäköistä, että kyseinen voimajohton rantautumiselle säilytetty maastokäytävä (Raahen eteläisen ranta-alueen osayleiskaava 2023) tulee rakentumaan lukuisten merituulivoima-alueiden valmistuessa.

Hanhikivenniemen ohjeellinen laivaväylämerkintä on osoitettu ristiriitaisesti Maanahkiaisien merituulivoima-alueen kanssa. Ohjeellisen laivaväylän linjausta tulisikin näiltä osin tarkistaa niin, että se olisi myös mahdollista toteuttaa.

Lisäksi Maanahkiaisien itäisivulle on osoitettu veneväylämerkintä (2. ja 3. vmkk), joka ohjaa Perämeren rannikon ylikunnallista veneväylää. Veneväylän sijainti suhteessa merituulivoima-alueeseen tulisi tarkistaa. Se kulkee nyt merituulivoima-alueen läpi pohjois-eteläsuunnassa.

SSAB:N TEHDASALUE

SSAB:n Raahen terästehtaalle on suunniteltu 400kV:n kahdennettu voimajohto tulevaan fossiilittoman teräksentuotannon tarpeisiin. Voimajohton sijainti on määräytynyt ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kautta ja parhaillaan johtoreitillä on käynnissä lunastuslupamenettely.

Kaavaehdotuskartan ja selostuksen välillä on ristiriita, sillä kaavaehdotuskartalla voimajohto on osoitettu ohjeellisena, mutta selostuksessa (s. 101) todetaan näin:

”Raahen SSAB:n terästehtaan tulevan sähköntarpeen takaamiseksi on suunnitteilla uudet 2 x 400 kV voimajohdot. YVA-tarkastelu on päättynyt ja lunastusmenettely on käynnissä, joten kaavakartalla osoitetaan uusi sähkölinja välillä SSAB – Hanhelan suunniteltu sähköasema (C1).”

Voimajohto tulisi esittää maakuntakaavaehdotuksessa uutena 2x400 kV:n voimajohtona, sillä sen linjaus on valikoitunut YVA-menettelyn perusteella ja aluetta tulisi ehdottomasti koskea maankäyttö- ja rakennuslain 33§ mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

SSAB: kahdennetun voimajohdon rinnalle on esitetty Halla-hankkeelle suuntautuva voimajohdon yhteystarve. Yhteystarvemerkintä on ohjeellinen ja suuntaa-antava, mutta suojeleuhjelmien kannalta saattaisi olla merkityksellistä huomioida, ettei voimajohto voi missään tapauksessa rakentua SSAB:n tehdasalueen eikä Raahen Sataman alueille, vaan yhteystarve tulee osoittaa länteen jo SSAB:n tehdasalueen eteläpuolella.

MERITUULIVOIMA-ALUEET 212 JA 211

Raahen kaupunginhallitus on hyväksynyt Metsähallituksen kaavoitusaloitteet Pyhäjoki-Raahen (EBBA) sekä Raahen-Siikajoki läntinen merituulivoimahankkeiden osayleiskaavan laatimisesta. Suunnittelualueet noudattavat vaihemaakuntakaavaehdotuksessa esitettyjä merituulivoima-alueiden rajauksia tv-2 212 ja 211.

Vaihemaakuntakaavan teemakartalla (LIITE 1) olisi hyvä osoittaa ohjeellinen yhteystarvemerkintä voimajohdoille merituulivoimala-alueille tv-2 211, 212 ja 210.

VIHANNIN ELINTARVIKEALAN KESKITTYMÄ

Vihannin kuntakeskuksen läheisyydessä sijaitseva elintarviketuotantolaitos on kehittynyt viime vuosina merkittävästi. Tuotantoprosesseja ollaan muuttamassa ympäristöystävällisiksi tavoitteena kiertotalouden periaatteet, maatalouden kestävä kehitys sekä omavaraisuus ja huoltovarmuus. Alueelle ollaan parhaillaan rakentamassa 10 GWh:n vuositehoista biokaasulaitosta tehtaan sähkön, lämmön ja höyryn tuotantoa varten. Alueelle tulisivatkin osoittaa teollisuuden tuotanto- ja varastotilojen (t) alueen lisäksi seudullisesti merkittävä biojalostamon alue (t-1) tai seudullisesti merkittävien uusiutuvan energiantuotannon jatkojalostuksen tuotantolaitosten alue (t-2). Täydentävä merkintä on tarpeen jo käynnistyneen kehityksen mahdollistamiseksi. Jatkossa yleis- ja asemakaavoitusta tehtäessä olisi mahdollista tarkastella tilannetta sen osalta, niin että tulevaisuudessa laitos voisi palvella teollisuusaluetta laajemminkin.

EKOLOGISET VERKOSTOT

Viheryhteystarve on ollut maakuntakaavan yksi keskeisistä teemoista. Viheryhteystarpeella pyritään mahdollistamaan Pohjois-Pohjanmaan luontoympäristön säilyminen yhtenäisenä, luonnon monimuotoisuuden mahdollisimman hyvin säilyttävänä kokonaisuutena. Viheryhteystarpeen huomioiminen yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa on tarpeen, jotta luontokatoa pystytään hidastamaan uusien energiantuotantomahdollisuuksien kuten aurinkovoiman sekä tuulivoiman toteutuessa täysimääräisesti. Myös paljon tilaa vaativat investoinnit tulee pystyä sijoittamaan Pohjois-Pohjanmaalle niin, ettei huolettomasti turmella ekologisia verkostoja ja aiheuteta tarpeetonta luontokatoa, joka voitaisiin hyvällä suunnittelulla välttää. Viheryhteystarve merkintä osoitetaan maakuntakaavaehdotuksen teemakartalla, jonka takia sen oikeusvaikutus jää epäselväksi.

Olisi tärkeää harkita viheryhteystarpeen osoittamista suunnittelumääräyksineen oikeusvaikutteisessa maakuntakaavassa ohjeellisena ja yleispiirteisenä merkintänä niin, että ekologiset yhteydet voidaan turvata yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

RAAHEN KAUPUNKI,
Kaavoitus

Kaavoituspäällikkö
Anu Syrjäpalo